

Nr 183.

Av herrar **Fagerholm** och **Hagård**, i anledning av *Kungl. Maj:ts förslag om inrättande av statens och kommunernas samarbetsnämnd i lönefrågor.*

I statsverkspropositionens "Bil. 2: Gemensamma frågor" har Kungl. Maj:t föreslagit inrättandet av ett särskilt organ benämnt "statens och kommunernas samarbetsnämnd i lönefrågor". Beträffande nämndens uppgifter och organisation ansluter sig propositionen till en av representanter för staten, Landstingsförbundet, Stadsförbundet och Landskommunernas förbund upprättad promemoria i ärendet. Promemorian anger arbetsuppgifterna i tämligen svävande ordalag. Det egentliga syftet har angivits vara att åstadkomma "samråd på ett förberedande stadium i lönefrågor av gemensamt intresse". Emellertid synes bakom promemorian även ligga den tanken, att samarbetsnämnden, sedan närmare erfarenheter vunnits, eventuellt skulle kunna utbyggas till ett arbetsgivarorgan med direkta förhandlingsbefogenheter.

I och för sig kan det synas helt naturligt, att ett samarbete äger rum mellan de olika offentliga arbetsgivarparterna och att detta samarbete tar fastare former genom inrättandet av en särskild nämnd. Avlöningsfrågorna och därmed sammanhängande spörsmål inom den offentliga verksamhetens olika avsnitt tendera nämligen att bli alltmer komplicerade och svåröverskådliga. Ett kontinuerligt utbyte av erfarenheter, lönestatistiska uppgifter, metoder för arbetsvärdering etc. kan under dylika förhållanden visa sig väl befogat. På den privata arbetsmarknaden torde motsvarande samarbete föreligga mellan Svenska arbetsgivareföreningen och övriga arbetsgivarorganisationer.

En helt annan sak vore det emellertid, om de offentliga arbetsgivarparternas samarbetsnämnd skulle utveckla sig till ett arbetsgivarorgan med förhandlingsuppgifter eller liknande funktion. Detta skulle nämligen kunna innebära en så starkt centraliserad behandling av de offentliga befattningshavarnas förhållanden, att det vore ägnat att väcka allvarliga farhågor. Med den stelhet, som utmärker de offentliga avlöningssystemens konstruktion, skulle nämligen en dylik centralisering lätt kunna leda till att hela den stora offentliga sektorn av arbetsmarknaden snördes in i regler, som skulle visa sig verkligt betungande både för de enskilda kommunerna och löntagarna. Här syftas bl. a. på den negativa konsekvensen av centralisering, nämligen att reglerandet av en viss konkret fråga i en kommun, t. ex. en lönegradsplacering, icke i första hand avgöres av vad som med hänsyn till de föreliggande förhållandena och det praktiska behovet är lämpligt, utan

att i stället avgörandet fälles med hänsyn till den prejudicerande verkan lösningen kan få i det stora sammanhanget. Den reflexionen må också göras i detta sammanhang, att det kan vara förhållandevis lätt att åstadkomma en centralisering men mycket svårt att komma ur den, när den väl vuxit sig fast.

Man kan icke i nu nämnda avseende dra några fullständiga paralleller med förhållandena på den privata arbetsmarknaden. Avtals- och förhandlingssystemet är där betydligt smidigare. Anställningsvillkoren fastställas i detta fall efter förhandlingar mellan ett stort antal partsorganisationer. De olika branscherna inta där som regel en mycket självständig ställning. Vad som görs på ett håll eller inom en viss bransch framstår icke som ett prejudikat på samma sätt som inom den av reglementen och författningar bundna offentliga verksamheten.

Även om det av propositionen framgår att avsikten icke är att — i vart fall för närvarande — genom inrättandet av samarbetsnämnden åstadkomma ett centralt offentligt arbetsgivarorgan, ha vi funnit det angeläget att framhålla ovanstående principiella synpunkter. Detta har framför allt föranletts därav, att av vissa uttalanden, som refererats i propositionen, synes framgå att tankar finnas på att så småningom inrätta ett gemensamt arbetsgivarorgan för den offentliga förvaltningen. Som framgår av det ovan anförda skulle vi finna en dylik utveckling betänkelig.

Vi få därför hemställa,

att riksdagen vid behandlingen av ärendet rörande inrättandet av statens och kommunernas samarbetsnämnd i lönefrågor måtte uttala att riksdagen icke finner det önskvärt att nämnden utvecklas till ett centralt arbetsgivarorgan med förhandlingsuppgifter.

Stockholm den 25 januari 1950.

P. Hj. Fagerholm.

Alarik Hagård.
